

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. สงครามอินโดจีน เวียดนาม-เขมร-ลาว (2512-2517). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
พิมพ์แฉศ, 2517.
- ไชสุวัน แพงพง. ควายโดยสาร. นนทบุรี: สำนักพิมพ์บ้านหนังสือ, 2534.
- ศรีศิลป์ บุญจรรย์. นวนิยายกับสังคมไทย (พ.ศ. 2475-2500). กรุงเทพฯ: สร้างสรรค์, 2523.
- เต็ม วิชาคย์พจนกิจ. ประวัติศาสตร์ลาว. กรุงเทพฯ: มุทธนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และ
มนุษยศาสตร์, 2540.
- ทองสีบ สุภะมารค์. พงศาวดารลาว. กรุงเทพฯ : องค์การค้ำของครุสภา: 2528.
- ธัญญา สังขพันธานนท์. “โฉมหน้าเรื่องสั้นร่วมสมัยของลาว.” ปรากฏการณ์แห่งวรรณกรรม.
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อนาคต, 2538.
- ธัญญา สังขพันธานนท์. วิถีสังคมกับวิถีแห่งปัจเจกบุคคล: มุมมองและน้ำเสียงที่แตกต่างระหว่าง
เรื่องสั้นร่วมสมัยลาว. เอกสารประกอบการสัมมนาวรรณกรรมลาว: ความสัมพันธ์กับ
วรรณกรรมไทย, 2540.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. การปราบฮ่อและการเสียดินแดน พ.ศ. 2431. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหา
บัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2509.
- บุญปลูก ส่วนพงษ์. ทางสู่อุบัติเสรีภาพ: ชีวิตภายใต้ลัทธิตอมมิวนิสต์ในลาว. กรุงเทพฯ: ศรีเมือง
การพิมพ์, 2521.
- บุญทะนง ชมไชฝน. กระดุกอเมริกัน. นนทบุรี: สำนักพิมพ์บ้านหนังสือ, 2534.
- บุญทะนง ชมไชฝน. ฮักแพง ฮักหลายๆ. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์พรินติ้งแอนพับลิชชิ่ง, 2538.
- บุญทะนง ชมไชฝน. ร้านเหล้าริมป่าช้า. เอกสารอัดสำเนา, 2540.
- พยนต์ ทิมเจริญ. “สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว: การเมืองการปกครอง(ตอนที่1).”
วารสารเอเชียปริทัศน์. ปีที่ 16 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม 2538.
- พยนต์ ทิมเจริญ. “สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว: การเมืองการปกครอง(ตอนที่ 2: จบ)”
วารสารเอเชียปริทัศน์. ปีที่ 16 ฉบับที่ 3 กันยายน-ธันวาคม 2538.
- เพ็ญศรี กาญจนอมัย. ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์, 2523.
- ภูวดล ทรงประเสริฐ. อินโดจีนในศตวรรษที่ 20. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2535.

- มหาคำ จำปาแก้วมณีและคณะ. ประวัติศาสตร์ลาว. แปลโดย สุวิทย์ ธีรศาสตร์, มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2539.
- มหาสิลา วีระวง. ประวัติศาสตร์ลาว. แปลโดยสมหมาย เปรมจิตต์, กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน, 2539.
- สุภารัตน์ เสรีวัฒน์. วิวัฒนาการเรื่องสั้นในเมืองไทยตั้งแต่แรกถึง พ.ศ. 2475. กรุงเทพฯ: กรมการฝึกหัดครู, 2522.
- สุพรรณิ วราทร. ประวัติการประพันธ์นวนิยายไทย. กรุงเทพฯ: โครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2519.
- สีดา สอนศรี. เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การเมืองการปกครองหลังสิ้นสุดสงครามเย็น. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541.
- สคใส ชันติวรพงศ์. ประเทศไทยกับปัญหาอินโดจีนของฝรั่งเศส 1937-1947 (พ.ศ. 2480-2490). วิทยานิพนธ์ อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, 2520.
- อุราลักษณ์ สิทธิบุตร. มณฑลอีสานและความสำคัญในทางประวัติศาสตร์. วิทยานิพนธ์ อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, 2526.
- คารา กันละขา. 20 ตุลาคม 2541. คณะกรรมการแนวลาวสร้างชาติ. สัมภาษณ์.
- บุญทะนอง ชมไชน. 24 ตุลาคม 2540. นักเขียนลาว. สัมภาษณ์.
- วิเศษ แสงวงศึกษา, 25 ตุลาคม 2540. สมาชิกสภาแห่งชาติ. สัมภาษณ์.
- หุมพัน รัตตะนะวง, 26 ตุลาคม 2541. ผู้อำนวยการสถาบันค้นคว้าวิทยาศาสตร์สังคม กระทรวงแถลงข่าวและวัฒนธรรม. สัมภาษณ์.

ພາສາລາວ

- ຈັນທິ ເດືອນສະຫວັນ. ຂະຕາຊີວິດ. ວຽງຈັນ: ໂຮງພິມແຫ່ງລັດ, 1995.
- ສິມສຸກ ສຸກສະຫວັດ. ວັງຂຽວ. ວຽງຈັນ: ໂຮງພິມແຫ່ງລັດ, 1991.
- ວິເສດ ສະແຫວງສິກສາ. ລຳເຊສະອີນ. ວຽງຈັນ: ໂຮງພິມແຫ່ງລັດ, 1995.
- ປາໄມແລະດວງຈຳປາ. ກຸຍກິນສາວອາວຸຊຸຍ. ວຽງຈັນ: ປາກປາສັກກາມພິມ, 2514.
- ປາໄມແລະຄະນະ. ບໍ່ຍາມກໍ່ຫອມ. ວຽງຈັນ: ໄຜ່ຫນາມ, 2515.
- ດວງຈຳປາແລະຄະນະ. ລິມ...ສັນຍາ. ວຽງຈັນ: ໄຜ່ຫນາມ, 2516.
- ບໍ່ແສງຄຳ ວົງດາລາແລະຄະນະ. ວັນນະຄະດີລາວ. ວຽງຈັນ: ສະຖາບັນຄົ້ນຄ້ວາວິທະຍາສາດສັງຄົມ ກະຊວງສິກສາທິການ, 1987.
- ບຸນທະນອງ ຊຸມໄຊຜົນ. ປີນແລະດອກໄມ້. ວຽງຈັນ: ສຳນັກງານຫນັງສືພິມຫນຸ່ມລາວ, 1983.

- ວິເສດ ສະແຫວງສຶກສາ. ດອາສອາຊັ້ນ. ວຽງຈັນ: ສຳນັກງານຫນັງສືພິມຫນຸ່ມລາວ, 1985.
- ຫຼຸມພັນ ຣັດຕະນະວົງ. ສະຫວາງໃນຄວາມມືດ. ສຳນັກພິມແນວລາວຮັກຊາດ, 1967.
- ອຸທິນ ບຸນຍາວົງ. "ວັນນະຄະດີປັດຈຸບັນ: ກຳເນີດແລະທາອຽງ". ເອກກະສານ
ປະກອບການສຳມະນາວັນນະກຳລາວ: ຄວາມສັມພັນກັບວັນນະກຳໄທ, 2540.
- ອຸທິນ ບຸນຍາວົງ. ແພງແມ່. ວຽງຈັນ: ສະຖາບັນສຸຂະສຶກສາ, 1991.
- ອຸທິນ ບຸນຍາວົງ. ຍິ້ມນັ້ນ. ວຽງຈັນ: ໂຮງພິມແຫ່ງຊາດ, 1980.
- ອຸທິນ ບຸນຍາວົງ. ຕາເວັນຂຶ້ນທິດອນນາງ. ວຽງຈັນ: ສຳນັກພິມຈຳຫນ່າຍສປປລ, 1983.

ภาษาอังกฤษ

- Dommen, Arthur J. Conflict in Laos: The Politics of Neutralization. The United States of America: Praeger Publishers, Inc, 1971.
- Stuart-Fox, Martin. A History of Laos. United Kingdom: Cambridge University Press, 1997.

ภาคผนวก

บทสัมภาษณ์คุณดวงจำปา (ดารา กันละยา)

นักเขียนเรื่องสั้นลาวในยุคแรก

สัมภาษณ์ วันที่ 17 ตุลาคม พ.ศ. 2541 ที่นครหลวงเวียงจันทน์ ประเทศลาว

ผู้วิจัย: อยากเรียนถามคุณดาราเกี่ยวกับเรื่องสั้นลาวเรื่องแรก เท่าที่ค้นคว้าเกี่ยวกับจุดเริ่มต้นของเรื่องสั้นลาวยังไม่พบข้อมูลที่บ่งบอกว่าเรื่องสั้นเรื่องแรกของลาวคือเรื่องอะไร แต่มีข้อสังเกตอยู่ 3 ประการคือ ประการแรก เรื่องสั้นลาวที่เขียนโดย*เจ้าสุภานุวงศ์* เขียนขึ้นราวๆปี พ.ศ. 2488 แต่ไม่ปรากฏชื่อเรื่อง ประการที่ 2 เรื่องสั้นลาวเรื่องแรกอาจจะเขียนโดยคุณดาราเองเพราะเป็นนักเขียนที่อยู่ในยุคแรกๆ หรือประการที่ 3 เรื่องสั้นเรื่องแรกอาจจะเขียนโดยคุณ*อุทิน บุนยวง* ข้อสังเกตทั้ง 3 ประการอาจจะไม่ใช่ข้อสรุปที่ แน่นนอน ขอเรียนถามว่าเรื่องสั้นเรื่องแรกเขียนขึ้นโดยใคร เรื่องอะไร เขียนขึ้นปีใดและมีนักเขียนทั้ง 3 คนที่พูดถึงด้วยหรือไม่คะ

ดวงจำปา: อันนี้ยังมีปัญหามันมีหลายแง่หลายมุม สำหรับป้า(คุณดวงจำปา)ซิดไว้ไว้ใน “ยุคฟื้นฟูวัฒนธรรมลาว” คือสมัยที่ยังเป็นเมืองขึ้นของฝรั่งเศสเริ่มใช้ภาษาลาวเพราะการต่อสู้ของเสด็จเจ้าเพชรราชอยากให้ภาษาลาวยังคงอยู่ สมัยนั้นฝรั่งเศสพยายามทำเหมือนเวียดนามคือให้ใช้อักษรโรมันเป็นภาษาลาว เวลานั้นพ่อ(มหาสิลา วีระวงส์)และเจ้าเพชรราชเกรงว่าถ้าทำอย่างนั้นตัวหนังสือลาว ก็หมดไปก็เลยเกิดการต่อสู้กับฝรั่งเศส ไม่ยอมให้ใช้ตัวโรมันให้ใช้ภาษาลาวก็เลยเกิดพุทธบัณฑิตสภาเกิดขึ้นทำหน้าที่ฟื้นฟูภาษาลาวมีการสร้างโรงเรียนปริยัติธรรมขึ้นและโรงเรียนปาลีสอนพระสงฆ์ โรงเรียนฝรั่งเศสทั่วไปก็มีภาษาลาวเรียนจึงเริ่มมีตำราภาษาลาวขึ้น ป้าว่าควรจะยกผลงานให้กับผู้ทำเรื่องนี้คือ*หลวงพ่อมหาแก้วราชวงศ์* ป้าคิดว่าเป็นการเขียนเพื่อการศึกษาส่วนหนึ่งท่านเขียนเอง ส่วนหนึ่งท่านแปลมาจากเรื่องของฝรั่งเศส ถือว่าท่านเป็นคนแต่งแบบสมัยใหม่เพิ่งมีขึ้นครั้งแรกปี 1932 ป้ายังไม่เกิด ป้าเกิด1940 แต่ 1932 เป็นสมัยที่เจ้านายฝ่ายลาวเห็นความสำคัญที่จะต้องใช้ตำราภาษาลาว ฉะนั้นหนังสือเล่มแรกที่ใช้ในโรงเรียนที่เป็นภาษาลาวน่าจะเป็นหนังสือที่ได้บรรจุเรื่องที่เขียนขึ้นใหม่น่าจะยกย่องให้ท่านเป็นผู้เขียนแบบสมัยใหม่คือไม่ได้เขียนในหนังสือโบราณเป็นการเขียนเพื่อรับใช้ทั่วไปในโรงเรียน Public School มีเล่ม1-2 เรื่องที่เขียนส่วนใหญ่จะมีแนวคิดที่เสนอคำสอนเรื่องศีลธรรม ครอบครั้ว เป็นการแต่งแบบเรียงความ งานเขียนที่อยู่ในระยะเริ่มต้นที่แท้จริง

ถือเป็น ปี 1955 มีเรื่องนางกวาดแม่หญิงตัวอย่าง ของสมจิน ป. งาม เขียนเกี่ยวกับประวัติของภรรยา
ท่านเองแบบละเอียดมีแนวคิดคือให้ภาพแม่หญิงที่ดีเป็นแม่ศรีเรือน เป็นผู้ดี ก็น่ารักที่อยู่นะ

ผู้วิจัย: แล้วเรื่องสั้นของท่านสุภานวงศ์ที่เขียนขึ้นก่อนปี 1945 คุณดาราเคยอ่านไหมคะเท่าที่ค้นพบ
เรื่องนี้ดูเหมือนจะเป็นเรื่องสั้นเรื่องแรก

ดวงจำปา: ไม่รู้ว่าเรื่องนี้แท้จริงยังมีอยู่หรือเปล่าคงจะเป็นการเขียนถึงตัวเอง ไหนลองเล่าให้ฟังสั้นๆ
สิ... อันนี้เขียนถึงประวัติของตัวเอง ป้ายังไม่เคยเห็นบทเขียนเรื่องนี้ ช่วงนั้นเป็นสมัยปฏิวัติ
ตอนนั้นท่านเป็นข้าราชการทำงานเป็นวิศวกรให้กับฝรั่งเศส(ในลาว) เกิดการขัดแย้งกัน
ท่านเลยไปเป็นทหารตั้งกองทหารกู้เอกราช เรื่องนี้ท่านเขียนถึงตัวท่านเองแหละและก็เล่าเป็น
บุคคลที่ 3 ไป ไม่พูดตรงๆ หนูไปอ่านมาจากไหน

ผู้วิจัย: หนังสือประวัติวรรณคดี ที่เขียนโดยท่านบ่อแสงคำ วงดาลาและนักวิชาการอีกหลายท่านคะ

ดวงจำปา: อ้อ เล่มนั้นเองเธอ แหม ป้าอ่านข้ามไปได้ยังไง ท่านคงเขียนได้นำอ่านเสียคาที่ป้าไม่
เห็น

ผู้วิจัย: เรื่องสั้นที่คุณดาราเขียนเรื่องแรกคือเรื่องอะไรคะ

ดวงจำปา: เรื่อง “นารีดังดอกไม้” เขียนขึ้นปี 1958 เป็นเรื่องที่เขียนเกี่ยวกับการต่อสู้เพื่อสิทธิสตรี
เลยละ ปี 1958 ป้าเริ่มเป็นครู เริ่มรู้แล้วว่าเราเป็นแม่หญิงเราจะต้องต่อสู้ ต่อมาเขียนนวนิยายสั้น
4 ตอน เรื่องไฟริษยา อิทธิพลจากนวนิยายไทยทั้งนั้นแหละ เรื่องริษยาอาฆาต เรื่องการต่อสู้
ของแม่หญิงทั้งนั้นแหละ ส่วนมากที่ป้าเขียนจะเป็นเรื่องของแม่หญิง โดยเฉพาะแม่หญิงบ้านนอก
ที่ถูกหลอกให้ใช้ชีวิตอยู่ในเมือง

ผู้วิจัย: หนังสือรวมเรื่องสั้นของลาวชุดแรกที่พิมพ์ออกสู่สายตาผู้อ่านลาวคือรวมเรื่องสั้น
ชุดอะไรคะ

ดวงจำปา: กุยกลินสาวควาผู้ชาย

ผู้วิจัย: จากเอกสารสัมมนาวรรณกรรมลาวสมัยใหม่: ความสัมพันธ์กับวรรณกรรมไทย
ของคุณอุทิน บอกว่า รวมเรื่องสั้นเล่มแรกคือชีวิตนี้คือละครก้อม

ดวงจำปา: โอ้ ไม่น่าใจ คิดว่าน่าจะเป็นของอุทินคนเดียว สมัยนั้นเขายังไม่เขียนเรื่องสั้นจริงๆ
เขาควบคุมเวที 108 ชีวิตในชาติลาว (หนังสือพิมพ์) เป็นเวทีเล็กๆแต่ละวันเขาจะเขียนเสนอข้อคิด
หรือข้อสังเกตสังคม เรามารวมกุกกลืนสาวควาผู้ชายแล้วอุทินเขาก็เลยเห็นว่าเรื่องของเขาเขียน
ไว้เยอะก็เลยคิดว่าน่าจะมีพิมพ์สักเล่ม

ผู้วิจัย: ถ้าเช่นนั้นรวมเรื่องสั้นชุดกุกกลืนสาวควาผู้ชายเป็นรวมเรื่องสั้นลาวชุดแรกที่พิมพ์ขึ้น
สู่สายตาประชาชนนะคะ

ดวงจำปา: เจ้า เจ้า คิดว่ามาก่อน นอกจากนั้นก็ยังมีของนักเรียนหญิง หาได้มีขี้ เขาเขียนเมื่อสมัยเป็น
นักศึกษา

ผู้วิจัย: กุกกลืนสาวควาผู้ชายพิมพ์ครั้งแรกปีอะไรคะเพราะที่ได้มาเป็นฉบับพิมพ์ ครั้งที่ 2
พิมพ์ในปี 1971

ดวงจำปา: ปี 1971 หมด พิมพ์ครั้งที่ 1 และ 2 มันห่างกันเดือนเดียว พิมพ์ออกมา 2,000 เล่ม
ขายหมดภายใน 3 อาทิตย์ก็เลยสั่งพิมพ์เพิ่มอีก 2,000 ทันทึเลย ขายดีเพราะว่าคนไม่เคยเห็น
รวมเรื่องสั้น เราเป็นคนแรกที่รวม เป็นการรวมเรื่องสั้นครั้งแรกที่ยังไม่เคยปรากฏที่ไหนในลาว
เรื่องที่เป็นเรื่องใหม่หมด สองอายน้อง(ดวงจำปากับปาโน)ชวนกันเขียนออกมาแล้วพิมพ์ทันที
มันก็เลยเป็นเรื่องแตกตื่น แล้วเราก็ตายเองป้านี้และเดินไปทุกแห่งไปขายเอง คือเราเข้าถึงผู้อ่าน
โดยตัวของเราเองเป็นปรากฏการณ์ใหม่ในสังคม มันก็เลยบูมขึ้นมา เหตุผลที่ทำให้ต้องพิมพ์เพิ่ม
2,000 ทันทึเพราะทางโรงเรียนจะเอาเป็นหนังสือประกอบการอ่าน เขาสั่งทันทึ 500 เล่ม
เราไม่มีหนังสือให้เขาทำยังไงละสมัยนั้นทำหนังสือได้กำไรอยู่นะ ลงทุนถูกได้กำไรก็เลยทำต่อ
หลังจากนั้นมาคนอื่นก็เลยทำตามอย่าง อุทินเขารวมของเขาแบบง่าย ๆ เขาทำปกแบบไม่สวยเท่าไร
เขาลงทุนน้อยแต่ก็ขายดีเป็นหนังสือขายดีเหมือนกัน หลังจากนั้น อุทินเขาก็เลยพัฒนาการเขียน
ของเขาให้เป็นเรื่องสั้นทันทึ เขาเขียนเกี่ยวกับแม่หญิงได้ดีหลายเรื่อง

ผู้วิจัย: เท่าที่คุยกันรู้สึกว่าคุณดาร่าจะให้ความสำคัญกับแม่หญิงมากเลยคะ เรื่องสั้นของคุณดาร่าหลายเรื่องให้ความสำคัญกับแม่หญิงพร้อมกับเสนอปัญหาเกี่ยวกับแม่หญิง ในยุคที่อเมริกาเข้ามาแทรกแซงทางการเมืองและวัฒนธรรมอเมริกันกำลังมีอิทธิพลต่อคนลาวอย่างมาก คุณดาร่าคิดว่าอิทธิพลจากภายนอกประเทศที่เข้ามาในลาวมีผลให้แม่หญิงลาวเปลี่ยนแปลงบ้างไหมคะ

ดวงจำปา: เปลี่ยน เปลี่ยนมากเลย เป็นเพราะอิทธิพลจากอเมริกาผ่านมาทางเมืองไทย คนลาวเราเริ่มดูโทรทัศน์ เริ่มรับสิ่งใหม่เข้ามา การค้าก็เปิดกว้าง ไปมาสบาย คนลาวเริ่มแต่งตัวเห็นเขานุ่งมินิเสกิร์ต(Mini Skirt) ก็นุ่งตาม ฟ่านุ่งนักเรียนก็สั้นขึ้นมาแต่ยังไม่เท่า Mini Skirt ฮ่องมันน่าเป็นห่วง ส่วนวัฒนธรรม สังคมมีปัญหาทางสังคมเกิดขึ้นเมื่อเริ่มมีร้านอาหาร ในดัลลัส โรงแรม บาร์ พอเห็นสภาพบ้านเมืองเป็นอย่างนี้ก็อยากเขียนเรื่องสั้นเพื่อเตือนคนในสังคมถึงสิ่งที่กำลังเกิดขึ้น พอสถานเริงรมย์เกิดขึ้นก็เกิดอาชีพใหม่ของผู้หญิงคือผู้หญิงจะออกมาทำงานนอกบ้าน แต่ก่อนแม่หญิงลาวจะไม่ออกจากบ้านเลย ถ้ามองย้อนกลับไปสมัย 1954-1955 เราพูดได้เลยสมัยที่ป้ายังเด็ก แม่หญิงลาวจะไม่ออกจากบ้านไปทำงานนอกบ้านแม้แต่ไปเป็นคนรับใช้ก็ไม่มี คนลาวจะไม่นิยมให้ไปเป็นคนรับใช้อย่างมากที่สุดของแม่หญิงลาวที่ทำคือเป็นบ่าวนา คือไปช่วยทำนาเมื่อถึงฤดูทำนา ถ้าเราเป็นผู้ทุกข์ยากไม่มีนาเป็นของตัวเอง พ่อแม่ก็จะส่งเราไปอยู่กับญาติพี่น้องที่มีนาเยอะก็ได้ข้าวเป็นสิ่งตอบแทน มันไม่เป็นการรับจ้างโดยตรง สมัยฝรั่งเศสปกครองไม่มีสภาพสังคมที่สับสนเลย สมัยก่อนนี้มีแหล่งมั่วสุมของผู้ชายเป็นที่สอนเดินรำ ที่คิมเหล้าของผู้ชายแต่เขาจะเอาผู้หญิงมาจากไซ่ง่อน พวกผู้หญิงพวกนั้นเขาเรียกกันว่า “Taxi Girl” เออ ใช้ชื่อเท่มาก พวกนี้มาหาเงินโดยตรงสมัยนั้นสถานอย่างนี้มีเพียงแห่งเดียวชื่อว่า “เวียงราตรี” ผู้หญิงลาวจะไม่ไปเที่ยวที่แบบนั้น จะมีบ้างนิดหน่อยแต่น้อย ถ้าผู้หญิงลาวเข้าไปในนั้นก็ถูกตราหน้าไว้เลยแหละ สังคมก็เลยสงบกว่าสมัยอเมริกาเข้ามา เมื่ออเมริกาเข้ามาเงินดอลลาร์ก็เข้ามาเยอะต่างประเทศก็เข้ามาเยอะมันก็เกิดสภาพเหมือนกับในปัจจุบันนี้เลย ผู้หญิงถูกชักชวนให้ทำงานนอกบ้าน เป็นคนรับใช้ในบ้านคนต่างประเทศ อีกพวกรับใช้ในร้านอาหาร ในโรงแรมเป็นสาวเสิร์ฟ ตอนสมัยสงครามกำลังรุนแรงระหว่าง 2 ฝ่ายมีทหารออกไปรบพวกผู้หญิงก็อยู่บ้านไม่มีผู้ใดช่วยเหลือด้านเศรษฐกิจ ผู้หญิงก็ต้องออกไปทำงานนอกบ้านหาเงินเอง ก็เหมือนๆประเทศอื่นแหละนะ ปี 1971-1972 สภาพสังคมดูไม่ได้เลยคือในลาวมีทุกอย่างที่เมืองไทยมีก็แล้วกัน แต่มันมาสมอยู่ที่เวียงจันทน์กับตัวเมืองใหญ่ๆ การหาเงินใครดีใครได้ บางคนก็รวยมากขึ้น บางคนก็ทุกข์ยากมาก เด็กน้อยทิ้งไว้ ทิ้งสวนเข้ามาทำงานในเมืองหลวงเพราะเงินดีกว่า การนุ่งถือสมัย 1972-1973 เวลาไปงานเลี้ยงก็นุ่งกางเกงขาบาน

รองเท่าใหญ่ วิทยุรับหมด ฉะนั้นเรื่องสั้นจะส่งแสงออกมาทำนองนี้เพราะด้วยความห่วงใย
เราก็อเขียน นักเขียนส่วนมากจะเขียนแบบวิจารณ์สังคม กระตุ้นให้ทุกคนคิดถึงเรื่องเหล่านี้

ผู้วิจัย: จากเรื่องสั้นที่อ่านมาพบว่าคนลาวในยุคนี้ค่อนข้างฟุ่มเฟือยใช่ไหมคะ

ดวงจำปา: เจ้า สินค้าที่จำหน่ายในลาวราคาแพง สินค้าส่วนมากมาจากไทย ของจากไทย
จากฝรั่งเศส สมัยก่อนลาวเป็นเมืองที่Import เครื่องฟุ่มเฟือยเข้ามามาก เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวไทย
เข้ามา คนไทยจะข้ามมาเพื่อชื้อน้ำหอม เสื้อผ้าจากฝรั่งเศสและของฟุ่มเฟือยอื่น ภาษีมันต่ำกว่า
เมืองไทยทำให้คนไทยเข้ามาเที่ยวลาว ในเวลาเดียวกันคนลาวก็ใช้สินค้าไทยมากขึ้น มากจนสินค้า
ลาวไม่มีอะไรออกไปเลย นอกจากไม้อย่างเดียว มีการใช้จ่ายฟุ่มเฟือยเกิดขึ้น ชีวิตสังคมจะแยกกัน
เลยะระหว่างคนมีเงินกับคนจน ค่าเงินเดือนจากพวกที่ต่ำสุดไปหาพวกที่ทำงานกับองค์กร
ของต่างประเทศมันห่างกัน ทำให้สังคมเกิดการแบ่งแยกมาก คิดว่านักเขียนได้เสนอมุมคิดเห็น
บางสิ่งบางอย่างที่เกิดขึ้นในเวลานั้นอะนะ ได้อ่านใหม่ อย่างว่าในเขาจะเขียนวิจารณ์ตรงๆ
ยุคสมัยนั้นพวกป้าออกมาจับกลุ่ม 3-4 เอื้อยน้องทำหนังสือพิมพ์ขึ้นเพื่อเราอยากเสนอแนวคิดของ
เราเองลงในนั้น เขียนไปลงหนังสือพิมพ์อื่นมันไม่ทันใจ ตั้งมันเองเลย

ผู้วิจัย: ได้อ่านคะ ในเรื่องสั้นหลายเรื่องเสนอภาพชีวิตของข้าราชการที่ทุกข์ยาก ดูเหมือนว่า
การทำงานให้รัฐบาลถ้าเป็นคนซื่อสัตย์จะไม่มีความสุขในสังคมเป็นเพราะอะไรคะ เงินเดือนน้อย
เกินไปรีเปล่า

ดวงจำปา: เงินเดือนน้อย ราคาของแพงขึ้น ค่าครองชีพแพง ภาคเอกชนและภาคต่างประเทศ
ที่เข้ามาทำงานในนี้เขาจะให้เงินเดือนตามความจำเป็นของชีวิตประจำวัน เขาได้เลี้ยงจากราคาสินค้า
และให้เงินตามมาตรฐานนั้นแต่ในเวลาเดียวกันรัฐบาลลาวจะไม่มีเงินให้ มีงบประมาณเพียงพอ
เงินเดือนไม่ขึ้นสักที ปีนี้ลาออกจากราชการเลขอยู่ไม่ไหวเงินไม่พอกิน ลาออกทำงานอย่างอื่น
หันมาทำงานรับจ้าง เป็นนายภาษา(ล่าม) เป็นคนแปลหนังสือและทำหนังสือขายด้วย ก็ไม่ได้กำไร
หรอกตอนนั้นแต่ขอให้ได้ทุนคืนก็พอ ฉะนั้นข้าราชการผู้ใดยังทำอยู่ที่โรงเพราะเงินเดือนน้อยที่สุด
สมมติว่าเราทำกับภาครัฐได้ประมาณ 3,000 กีบเท่ากับ 60 เหรียญ ถ้าทำกับภาคเอกชนได้อีกอย่างน้อย
200 เหรียญต่างกันมาก

ผู้วิจัย: เรื่อง “เลือก” ก็เป็นชีวิตของข้าราชการที่ทุกข์ยากคนหนึ่งเหมือนกันคุณคารา มีแรงบันดาลใจอย่างไรจึงเขียนเรื่องนี้คะ

ดวงจำปา: เรื่องนี้สะท้อนสังคมตอนนั้นป่าเพิ่งกลับจากฝรั่งเศส ไปอยู่ฝรั่งเศส 3 ปี พอกลับมาถึงบ้านก็เห็นสภาพสังคมที่เปลี่ยนไป มีการเล่นกินฟุ่มเฟือย บางคนมีชีวิตที่ร่ำรวยมาก บางคนเป็นข้าราชการเงินเดือนน้อย ยังเป็นข้าราชการที่ซื่อสัตย์ยังอยู่ไม่ได้ อ่านแล้วเจ็บปวดไหม

ผู้วิจัย: เจ็บปวดมากคะ

ดวงจำปา: อยู่กับรัฐบาล ถ้าเป็นคนซื่อสัตย์ก็อดตาย จะเห็นว่าคนที่ทำงานให้รัฐบาลมี 2 พวก พวกหนึ่งโกงกิน พวกหนึ่งทุกข์ยาก สมัยนั้นผู้ใดเป็นข้าราชการถือว่าต่ำต้อย ถูกดูถูก ถ้าเป็นในสมัยนั้นใครยังอยู่กับรัฐเนี่ยใจ ถ้าพูดแล้วก็คล้ายๆกับสมัยนี้แหละมันกลับมาเหมือนกันเลยละ เศรษฐกิจมันบีบให้มันเป็นไปอย่างนั้น ในเวียงจันทน์สมัย

ผู้วิจัย: อ่านเรื่องสั้นเรื่อง “เหตุเกิด” พบว่าใช้ตัวละครแบบปุกลาธิษฐานเรื่องนี้เป็นเรื่องสั้นเรื่องแรกหรือเปล่าคะที่ใช้ตัวละครแบบนี้

ดวงจำปา: ไม่ใช่ เรื่องแรกคือเรื่อง “ช่วยด้วย ช่วยด้วย” ของดอกเกดเขาเขียนขึ้นจากประสบการณ์ชีวิตจริง สมัยนั้นมีน้ำท่วมใหญ่ที่เวียงจันทน์ เขาเขียนให้เป็นเรื่องของหมา เรื่องเหตุเกิดหลายคนอ่านไม่รู้เรื่องว่าเป็นเรื่องอะไร การอ่านของคนลาวยังไม่พัฒนา อย่างการใช้สรรพนามแทนตัวเองว่า “ช้อย” ของป่าก็หลายเรื่องที่ใช้สรรพนาม “ช้อย” เขาก็โจมตีว่าสองเอื้อยน้องไม่เขียนเรื่องใครเลย เขียนแต่เรื่องของตัวเอง เขียนแต่เรื่องในครอบครัวตัวเอง โอ๊ย ป่าได้ชินแล้วก็จากระดับการอ่านของพวกเขายังไม่เข้าใจ อยู่ในวงการนักเขียนลาวบางครั้งก็หลงตัวเองเพราะไม่เข้าใจในทฤษฎีการเขียนอันนี้ มีเรื่องตลกมีนักเขียนคนหนึ่งตอนนั้นเขาไปอยู่อเมริกาเป็นนักเขียนที่ดี *ไซสุวัน แพงพง* เขียนหลายเรื่องเรื่องที่ตั้งอยู่ในเมืองไทยก็เรื่อง “ควายโดยสาร” ป่าชอบเรื่องนี้ที่จริงตอนนั้นไม่มีใครกล้าเอาลงให้เขาแล้วก็ได้ลงในวรรณศิลป์ มีเรื่องหนึ่งที่เขาเขียนวิจารณ์สังคมในยุคสมัยนี้ สมัยที่เริ่มมีคอร์รัปชัน เขาเขียนเรื่อง “เสียงปืนเจียบ” ลงในวรรณศิลป์ เขาใช้คำแทนตัวเองว่า “ช้อย” พอเขียนเสร็จแล้วก็เอามาให้ป่าอ่านเพื่อขอความเห็น ป่าก็บอกว่าเนี่ยตัวละครของเจ้าตัวนี้มันขาดตรรกศาสตร์ เจ้าเองจะไปคุยกับเมียเพื่อนโดยตรงเรื่องชื่อเพชรชื่อพลอยคือ มีการคอร์รัปชัน เมียของข้าราชการผู้ชื่อเพชร เจ้าเป็นสหายของผู้ชายเจ้าจะมาคุยกับ

เมียเพื่อนอย่างสนิทสนมเนี่ยเป็นไปไม่ได้ เจ้าน่าจะให้เมียของเจ้ามีโอกาสสนิทสนมกับเมียเพื่อน คือให้ผู้หญิงคุยกัน และเมียเจ้าจึงมาเล่าให้ฟังว่าฐานะของเพื่อนมีเงินทองเหลือใช้เหลือจ่าย จนมีซื้อเพชรพลอยมาใส่ เขาก็เลยบอกว่า อู๊ย ไม่ได้ ถ้าอย่างนั้นเขาก็รู้ว่าน้องมีเมียแล้ว... น่ารัก น่ารัก (เสียงสูง) เขาบริสุทธิ์ขนาดเลย ป้าก็ว่า เอ้า ไม่ได้หมายถึง ๒๒๒วัน แพงพง ในเรื่องนี้ ตัวละครเป็นใครเจ้าก็ไม่ได้บอกชื่อหรอก แต่ว่าเป็นเมียของตัวละครที่อยู่ในเรื่องนะไม่ใช่เจ้านะ ไปอยู่อเมริกาแล้วเลิกเขียนเขียนไม่ออกแล้ว ป้าคิดว่าพัฒนาการเรื่องสั้นในเมืองลาวยังไม่ไปถึงไหนเลย มันยังหยุดอยู่กับที่ มันตะกุกตะกักมาตลอด ไม่ราบรื่น จำนวนหนังสือก็น้อย คนอ่านก็ยังไม่ค่อยอ่านบอกว่าคุณเขียนแต่เรื่องครอบครัวของตัวเอง เมื่อก่อนเขียนเรื่องสั้นเรื่อง “จดหมายในซองสีหม่น” คนก็ว่าไม่ใช่เรื่องสั้นเราก็ไม่รู้ว่าจะเขียนอย่างไรแล้ว สรุปแล้วมันยังไม่ไปถึงไหน เรื่องสั้นของพวกเราหายไปมากเสียหลายมาก อย่างเรื่องสั้นของตัวเองเขียนประมาณ 40 กว่าเรื่อง แต่เหลือในปัจจุบันไม่เกิน 20 เรื่อง ตกหล่นหมดเลยไม่ได้เก็บไว้ ย้ายบ้านบ่อย ย้ายประเทศบ่อยเอกสารเสียหายหมด เป็นคนที่ไม่มีระเบียบในการเก็บทรัพย์สินสมบัติ

ผู้วิจัย: อยากเรียนถามเกี่ยวกับคำหรือสำนวนที่อ่านแล้วยังไม่เข้าใจ อย่างเช่นคำว่า “บ้านบ่อโอ” หมายความว่าอะไรคะ

ดวงจำปา: โอ๊ย สำนวนบ้านบ่อโอ เป็นการเลียนแบบคือกลุ่มพวกเราอ่านหนังสือไทยมากนะ การขีดเขียนจะมีอิทธิพลมาจากสิ่งที่น่าสนใจในสำนวนไทย ภาษาไทยเขาใช้คำว่า “ไปถึงบางอ้อ” “อ้อ” ฉะนั้นบ้านเรามีบ้านบ่อโออยู่ทางไปท่าเคือ ป้าในเขาเป็นคนคิดสำนวนนี้ “ไปฮอดบ้านบ่อโอ”

ผู้วิจัย: คำถามสุดท้าย คำว่า “ผั้น” เป็นลักษณะนามของทีน่าไซ้ไหมคะ

ดวงจำปา: นา 1 ผั้นหมายถึงคอนหนึ่งจะใหญ่จะน้อยถือเป็นของเจ้าหนึ่ง

ผู้วิจัย: เหมือนกับภาษาไทยว่า “ผั้น” ไซ้ไหมคะ

ดวงจำปา: ไซ้ ๆ ภาษาไทยเขาว่าทีน่า 1 ผั้น แต่ของลาวไซ้ “ผั้น” ผั้นมีไม้เอกด้วยนะ

ผู้วิจัย: ขอบพระคุณคะ

*หมายเหตุ ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์นักเขียนลาวทั้งหมด 4 คน ประกอบด้วยบุญทะนง ชมไชผล หุมพัน รัตนวงศ์ วิเศษ แสงวงศึกษา แต่ไม่สามารถถอดเทปได้ทุกคนเพราะเสียงจากเทปสัมภาษณ์ไม่ชัดเจน จึงนำเพียงบทสัมภาษณ์ของดวงจำปามานำเสนอในภาคผนวก

ประวัติผู้วิจัย

นางสาววิยะดา พรหมจิตต์ เกิดเมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม พ.ศ. 2514 ที่กรุงเทพฯ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี จากสถาบันราชภัฏธนบุรี เมื่อปีการศึกษา 2537 เข้าศึกษาต่อในหลักสูตรอักษรศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2539

